

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 577/2013-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. decembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť P. D., toho času vo výkone trestu odňatia slobody, zastúpeného advokátom JUDr. M. O., K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na osobnú slobodu podľa čl. 17, na listové tajomstvo, tajomstvo prepravovaných správ a iných písomností a na ochranu osobných údajov podľa čl. 22 a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práv na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4, na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a na ochranu rodinného a súkromného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 4 To 57/2013-799 z 26. júna 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. D. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. augusta 2013 (po doplnení 30. septembra 2013) doručená sťažnosť P. D., toho času vo

výkone trestu odňatia slobody (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na osobnú slobodu podľa čl. 17, na listové tajomstvo, tajomstvo prepravovaných správ a iných písomností a na ochranu osobných údajov podľa čl. 22 a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4, na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a na ochranu rodinného a súkromného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 To 57/2013-799 z 26. júna 2013.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol, že rozsudkom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 T 213/2011 z 2. mája 2013 bol uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných látok a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a ods. 2 písm. d) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody nepodmienečne v trvaní 11 rokov so zaradením na výkon trestu odňatia slobody do ústavu s maximálnym stupňom stráženia. Sťažovateľ uviedol, že proti prvostupňovému rozsudku podal odvolanie. V odvolacom konaní rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 4 To 116/2012 z 26. júna 2013 tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu a odsúdil ho na trest odňatia slobody nepodmienečne v trvaní 10 rokov so zaradením na výkon trestu odňatia slobody do ústavu s maximálnym stupňom stráženia.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie svojho práva na obhajobu v súvislosti s tým, že ešte pred orgánom činným v trestnom konaní podal do zápisnice o svojom výsluchu sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia, ale príslušný prokurátor ju zamietol ešte predtým, ako uplynula lehota 3 dní na odôvodnenie sťažnosti.

Sťažovateľ ďalej namietal porušenie svojho práva na obhajobu tým, že pred podaním obžaloby nebol upozornený na zmenu právnej kvalifikácie skutku, hoci táto povinnosť vyplýva prokurátorovi z § 234 ods. 2 Trestného poriadku.

Okrem toho sťažovateľ namietal, že krajský súd nevyhodnotil „*dostatočne adekvátne*“ výpoveď svedkyne, a to hlavne vo vzťahu k záverom znaleckého dokazovania.

Sťažovateľ súčasne namietal, že opoznanie jeho osoby na hlavnom pojednávaní 2. februára 2012 zo strany svedka nebolo vykonané v súlade s ustanoveniami Trestného poriadku o rekognícii. Podľa vyjadrenia sťažovateľa z výpovede svedka vyplynulo, že pred hlavným pojednávaním mu svedkyňa ukázala na sociálnej sieti fotku sťažovateľa. Sťažovateľ je toho názoru, že takto získaný dôkaz je v trestnom konaní nepoužiteľný.

Sťažovateľ tvrdil, že na hlavnom pojednávaní jeho spoluobžalovaný odmietol vypovedať, a preto okresný súd čítal jeho zápisnicu o výsluchu podozrivého. Sťažovateľ prejavil nespokojnosť s tým, že výpoveď spoluobžalovaného, ktorá bola v jeho neprospech, okresný súd prečítal na hlavnom pojednávaní, ale výpoveď spoluobžalovaného, ktorá bola učená po zmene jeho procesného postavenia a ktorá vyznela v jeho prospech, už na hlavnom pojednávaní čítaná nebola. Tým podľa názoru sťažovateľa došlo k porušeniu jeho „*práva na riadne dokazovanie*“.

Sťažovateľ v sťažnosti predostrel aj argument o tom, že v konaní na okresnom súde došlo k porušeniu jeho práva na zákonného sudcu, pretože aj po dvojnásobnom vrátení veci odvolacím súdom na okresnom súde rozhodoval senát v totožnom zložení, ktorý sa ho podľa jeho názoru snažil „*stoj čo stoj odsúdiť*“. Sťažovateľ dodal, že námietku zaujatosti predniesol na hlavnom pojednávaní 2. mája 2013, ale okresný súd sa s ňou nijakým spôsobom nevysporiadal.

Okrem toho sťažovateľ namietal aj porušenie svojho práva na súkromie tým, že hoci okresný súd vyhlásil príkazy na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky za nezákonné, nezničil ich predpísaným spôsobom.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a aby v náleze vyslovil:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ústavy, právo sťažovateľa na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo na súkromie podľa čl. 22 ústavy a čl. 8 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Košiciach č. k. 4 To 57/2013-799 zo dňa 26. júna 2013 porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 4 To 57/2013-799 zo dňa 26. júna 2013 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (v tomto prípade sťažnosti) podľa § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

K námietkam sťažovateľa o porušení jeho základných práv postupom a rozsudkom krajského súdu

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv toho-ktorého sťažovateľa a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Sťažovateľ v tejto časti sťažnosti namietal porušenie práva na obhajobu postupom orgánov činných v trestnom konaní v súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia a neupozornením na zmenu právnej kvalifikácie skutku pred podaním obžaloby. Zároveň namietal porušenie zásad spravodlivého procesu pri dokazovaní na hlavnom pojednávaní (výpoveď svedkyne, rekognícia svedkom, čítanie výpovede spoluobžalovaného na hlavnom pojednávaní). Sťažovateľ namietal aj právo na nestranný súd, čo odôvodnil tým, že v jeho trestnej veci rozhodoval senát okresného súdu v totožnom zložení trikrát, teda vždy po vrátení veci odvolacím súdom.

Podľa zistení ústavného súdu sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu 24. októbra 2013 doručil okresnému súdu dovolanie smerujúce proti rozsudku krajského súdu č. k. 4 To 57/2013-799 z 26. júna 2013 v spojení s rozsudkom okresného súdu sp. zn. 3 T 213/2011 z 2. mája 2013.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že o ochrane označených práv, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, bude vo vzťahu k rozsudku krajského súdu (a teda aj rozsudku okresného súdu) rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací. Súbežné podanie dovolania a sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje.

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09, III. ÚS 227/2010), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku

(dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd sa však v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľa situácia, keď najvyšší súd dovolanie odmietne. Pre tento prípad ústavný súd majúci na zreteli účel práv, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania bude sťažovateľovi lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54).

A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní bude mať sťažovateľ k dispozícii už iba podanie sťažnosti na ústavnom súde týkajúcej sa tohto rozhodnutia za obvyklých podmienok.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou v tejto časti meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne III. ÚS 189/2013).

V súvislosti s týmito námietkami sťažovateľ tvrdil, že okresný súd porušil jeho právo na súkromie, keďže dôkazy získané na základe príkazov na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky Okresného súdu Košice I č. OSKEI-V-47-1/2011-4Ntt z 18. februára 2011 a č. OSKEI-V-47-3/2011-8Ntt zo 16. mája 2011 vyhlásil za nezákonné, ale nezničil ich predpísaným spôsobom.

Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu sp. zn. 3 T 213/2011 z 2. mája 2013 je zrejmé, že okresný súd považoval dôkazy realizované na základe označených príkazov za nezákonné, a preto ich na hlavnom pojednávaní nevykonal a pri hodnotení dôkazov na ne neprihliadal.

Ústavný súd zároveň zistil, že sťažovateľ podnikol kroky na ochranu svojich práv a listom z 29. apríla 2013 sa obrátil na okresný súd a žiadal ho o zničenie nezákonne získaných záznamov a ich odstránenie zo spisu. Podľa vyjadrenia sťažovateľa okresný súd ich zničenie nezabezpečil.

Trestný poriadok ako právna norma upravujúca trestný proces neobsahuje konkrétne ustanovenie o tom, ako je potrebné naložiť s dôkazom získaným na základe príkazu na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky, ktorý bol vyhlásený za nezákonný. Trestný poriadok však v § 115 ods. 8 predpokladá situáciu, keď je potrebné zničiť záznam, ak pri odpočúvaní a zázname telekomunikačnej prevádzky sa nezistili skutočnosti významné pre trestné konanie. V takom prípade musí orgán činný v trestnom konaní alebo príslušný útvar Policajného zboru získaný záznam predpísaným spôsobom bez meškania zničiť. Zápisnica o zničení záznamu sa musí v takomto prípade založiť do spisu.

O zničení dôkazu, ktorý bol získaný nezákonným spôsobom, sa v § 34 ods. 9 zmieňuje vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „spravovací a kancelársky poriadok“). Podľa citovaného ustanovenia zničenie nezákonne získaného záznamu alebo iného prostriedku, ak sa informačno-technický prostriedok použil v rozpore so zákonom, sa uskutoční v prítomnosti zákonného sudcu príslušného na vydanie súhlasu na používanie informačno-technických prostriedkov a spravidla v sídle príslušného súdu.

Ustanovenie § 34 ods. 9 spravovacieho a kancelárskeho poriadku zároveň odkazuje na zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov, ktorý sa nevzťahuje na použitie informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní.

Keďže Trestný poriadok priamo neustanovuje, ktorý orgán verejnej moci má „rozhodnúť“ o zničení nezákonného záznamu, a hoci spravovací a kancelársky poriadok

upravuje akt zničenia nezákonných záznamov získaných mimo trestného konania, použitím analógie legis vo vzťahu k § 34 ods. 9 spravovacieho a kancelárskeho poriadku je zjavné, že krajský súd, ktorý nezákonné príkazy na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky v danom trestnom konaní nevydal, nemôže niesť zodpovednosť za ich fyzickú likvidáciu.

Sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 22 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru práve postupom a rozsudkom krajského súdu, ktorý rozhodoval o odvolaní proti prvostupňovému rozsudku okresného súdu, a teda rozhodoval vo veci samej.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľa na listové tajomstvo, tajomstvo prepravovaných správ a iných písomností a na ochranu osobných údajov podľa čl. 22 a práva na ochranu rodinného a súkromného života podľa čl. 8 dohovoru na jednej strane a postupom a rozsudkom krajského súdu č. k. 4 To 57/2013-799 z 26. júna 2013 na strane druhej, a preto sťažnosť v tejto časti odmietol už na predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Ústavný súd sťažnosť odmietol ako celok, a preto bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa z nej vyplývajúcimi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2013